

Preek 'Bijbellezen: een oefening in luisteren'

- Schildwolde, 12 februari 2017
- Kees van Dusseldorp
- kader: jaarthema

Liturgie

votum en groet

Ps.113:1,2 [Wiekslag 1-8]

gebed

Opw.488

lezen: Psalm 119:97-104; 129-136

1 Pet.1:22-25

Ps.1

preek 'Bijbellezen: een oefening in luisteren'.

Gz.22

geloofsbelijdenis

Gz.39

gebed

opnieuw uitdelen samenleesbijbels

collecte

Gemeentelied

zegen

bij deze preek hoort een ppt

Gemeente van Christus,

#1

'Wanneer uw woorden opengaan, is er licht en inzicht voor de eenvoudigen.'

'Wanneer uw woorden opengaan, is er licht en inzicht voor de eenvoudigen.'

Ik denk erover na. Laat de woorden binnenkomen.
Er komen ook andere stemmen, woorden, beelden en gedachten boven.
Maar ik keer steeds weer terug naar deze bijbelwoorden.
En probeer boven te laten komen waar ik mij aangesproken voel.

Opengaan. 'Wanneer uw woorden opengaan.'
Het roept bij mij het beeld op van een bloem, die zich opent.
Een bloem heeft daarvoor tijd en ruimte nodig.
Je kunt het niet plannen. Ook niet forceren. Dan gaat de bloem kapot.
Maar als de bloem zich opent, geniet je van de kleur, de vorm, de uitstraling.

'Wanneer uw woorden opengaan.'
Wanneer gaan Gods woorden open?
Als ik het boek open doe? De letters mij aankijken: zwarte kriebels op witte bladzijden.
Ik kan de woorden lezen. In mezelf of hardop. En dat moet gebeuren. Ik word vertrouwd met de woorden. Maar gaan Gods woorden dan voor mij open?
Als ik er hard op studeer? Blader in de woordenboeken en grammatica's? Ja dan ontdek ik vaak wel mooie dingen. Maar of Gods woorden opengaan??

'Wanneer uw woorden opengaan.'
Ik voel dat dit ook te maken heeft met tijd en ruimte geven. Net als een bloem.
Er zit leven in deze woorden. Mag het eruit komen?
Ik vermoed iets van het licht dat ontstaat als Gods woorden opengaan.
Ik proef iets van de Geest van God, die woorden tot leven brengt.
Ik merk dat het een andere omgang vraagt met bijbelteksten, met Gods beloften, met uitspraken van Jezus. Vaak ken ik de woorden wel. Maar hoe gaan ze voor mij open?

Ik ben daar niet zo goed in: de tijd nemen, rust zoeken, stil worden, andere stemmen laten vervagen.
Ontvankelijk worden, het laten gebeuren.
God zelf laten spreken.
Maar het trekt me wel. Ik verlang ernaar. Dat Gods woorden opengaan.
Dat het dan lichter wordt in mijn wereld.
Dat het dan eenvoudiger wordt in het leven.
Dat ik leer leven in de tegenwoordigheid van God.

'Wanneer uw woorden opengaan, is er licht en inzicht voor de eenvoudigen.'

Heer, open uw woorden,

help me om tot rust te komen,
om te luisteren naar uw stem,
en maak het licht in mijn leven.'

#2

Bijbellezen: een oefening in luisteren.
Dat thema heb ik aan de preek van vanmiddag meegegeven.
In het kader van ons jaarthema: 'Leven uit Gods Woord'.

Het doel van het jaarthema was dat je je bezint op de plaats die de Bijbel heeft in je geloof, nadenkt over je omgang met de Bijbel, en ook ervaart hoe Gods Woord een lamp voor je voet is en verlangt naar meer van Gods Geest en Gods Woord. Ik hoop dat in de gesprekken je ervaring met de Bijbel aan de orde komt. Je ervaring met bepaalde Bijbelteksten, je praktijk van Bijbellezen.

Eerder heb ik aandacht gevraagd voor de koppeling tussen de Bijbel en de Heilige Geest. En voor Jezus Christus, het centrum van de Schriften. En voor de Bijbel als de bron van waarheid. Het lijkt mij goed, vanmiddag aandacht te geven aan de plaats van de Bijbel in je omgang met God. Over zijn stem in de teksten. Zijn aanspraak door de letters en woorden heen. Wat meer dus over je hart, je ziel, je ervaring.

Wat ik net vertelde over Psalm 119:130, is mijn persoonlijke meditatie bij de voorbereiding van deze preek. Ik begin elke nieuwe preek met een persoonlijke meditatie. Dat vind ik soms best lastig. Om werkelijk rust te maken in de hectiek van het leven en de drukte van mijn agenda. En om open te luisteren naar de woorden van God. Om mijn hart te laten vullen door zijn Geest.

Als het gaat om het ervaren van Gods Woord, dan geeft juist Psalm 119 daar heel veel woorden aan. Het is één grote lofzang op het woord van God. Daarbij had de dichter van deze psalm het niet over de Bijbel als boek vol teksten, zoals wij dat kennen. Zo bestond de Bijbel nog niet. Voor ons is dat wel zo. De Bijbel is niet het enige, dat wij Gods Woord noemen. Ook Jezus is Gods Woord. En de Heer spreekt ons ook op andere manieren aan: door mensen, door preken, door boeken, door liederen. Maar voor ons is het goed om te beginnen bij de Bijbel. Als Woord van God voor ons. Bijbellezen is een oefening in luisteren. Luisteren naar de stem van je liefdevolle Vader. Door de Bijbel ontmoet je de Heer. Ben je bij de Heer. Omdat de Schriften geladen zijn met zijn Geest.

#3

Bezig zijn met de Bijbel. Graag!! De dichter van Psalm 119 houdt bijna niet meer op met zingen.

Laat ik een uitspraken nog een keer herhalen.

97: Hoe lief heb ik uw wet, heel de dag is hij in mijn gedachten.

103: Hoe zoet zijn uw woorden voor mijn gehemelte, zoeter dan honing voor mijn mond.

131: Dorstig opent zich mijn mond, zo hunker ik naar uw geboden.

Wat spreekt daar een enthousiasme uit!

Het is echt genieten om met de Bijbel bezig te gaan!

Hij kan er niet mee ophouden. Hij kijkt er al naar uit wanneer hij weer tijd heeft om ermee bezig te gaan. Hij staat ermee op en gaat ermee naar bed. Het geeft hem zoveel voldoening. Hij ervaart Gods aanwezigheid als hij bezig is met zijn woorden.

Als ik het goed inschat, is deze beleving van Gods Woord niet die veel christenen met de Bijbel hebben. Moeilijk boek, vreemde verhalen, zo'n andere cultuur, niet altijd duidelijk, zoveel interpretaties. Voor veel gelovigen heeft bijbellezen niet zo'n hoge prioriteit als bidden. Ze ervaren daarin niet Gods aanwezigheid. Misschien ligt dat voor jou wel anders. Ach weet je, misschien kun je bij jezelf even nagaan hoe jij dat vindt.

#4

Bezig met Gods Woord: graag!! Neem de dichter van Psalm 119 voor ogen. Die zo geniet van het bezig zijn met de woorden van God. Hoe sta jij daarin?

- Daar verlang ik naar. Ik zou het graag willen.
- Daar snap ik niets van. Waar heeft die man het over. Wat voor ervaring is dat?
- Ik heb dat zelf soms ook wel. Dat ik geraakt word door een bijbeltekst.
- Dat doe je toch niet. Genieten van een oude tekst. Er is wel wat beters te doen.
- Ik vind dat een beetje eng. Zweverig. Ervaringen gaan zomaar met je op de loop.

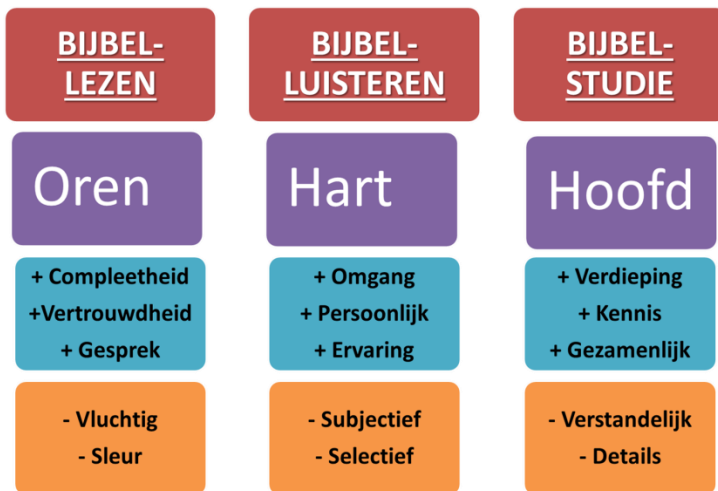
Verschillende reacties. Verschillende ervaringen. Verschillende verwachtingen ook. En toch doet de dichter van Psalm 119 een beroep op je. Zijn liefde voor Gods Woord opent een nieuwe deur. De Heer zelf nodigt je uit, om bij Hem te komen door de Bijbel te openen. Om even bij Hem te zijn door bezig te gaan met zijn Woord. Door je te openen voor zijn stem.

Laat je hart zich niet vullen door beelden van de wereld, door stoere auto's, mooie vrouwen, beroemde sporters of harde schreeuwers. Geef je ziel niet over aan je eigen gevoelens, je angsten, je begeerten, je zorgen of ambities. Laat je energie niet helemaal opgaan aan werken, praten, organiseren en helpen. Maak ook rust en tijd om te luisteren. Naar je Vader, die tot je hart spreekt.

'Als uw woorden opengaan, is er licht.'

#5

Ik wil een stap verder zetten. Ik heb een indeling gemaakt van drie manieren van omgaan met de Bijbel. Je komt ze ook alle drie in de Bijbel tegen. En je hebt ze alle drie nodig voor een gezonde, gelovige omgang met Gods Woord.

Bijbellezen. Het eenvoudig voorlezen van de Bijbel, zonder er veel mee te doen. Aan tafel, bij een vergadering, in de kerk. Een belangrijke gewoonte en een kostbare praktijk. In de Bijbel worden we ertoe opgeroepen. In Openbaring lezen we zelfs: 'Gelukkig is wie dit voorleest en gelukkig zijn zij die het horen en zich houden aan wat hier gezegd wordt.'

Onmisbaar en waardevol. Om vertrouwd te raken en te blijven met de geschiedenis van Gods heil, met de kinderen van God, met Gods handelen, met de kernwoorden uit de Bijbel. Om niet alleen de aansprekende verhalen te lezen, maar ook de meer taaie gedeelten en saaie stukken. Soms geeft zo'n Bijbellezing aanleiding voor een spontaan gesprek. Soms ook niet.

Maar deze vorm van omgaan met de Bijbel kent ook zwakke kanten. Het gebeurt nogal eens dat dit – vooral bij het luisteren – het ene oor ingaat en het andere oor weer uit. Dat je vijf minuten later vergeten bent waarover het ging. En het kan een sleur worden, een ritueel dat geen inhoud meer heeft. Deze zwakke kanten nemen de enorme waarde niet weg van de doorgaande lezing van de Bijbel. Maar er moet wel iets bij.

Bijbelstudie. Je verdiepen in de Bijbel. Onderzoeken hoe woorden en teksten in de Bijbel terugkeren. Proberen de doorgaande lijnen te vinden. Te ontdekken hoe de woorden geklonken hebben in de oren van de mensen toen. Erover nadenken en doorpraten hoe je bepaalde teksten moet uitleggen. Hoe de verhalen en de teksten getuigen van Jezus Christus. Voor de professionals: de grondtekst nakijken, woordenboeken en grammatica's opendoen, lezen hoe bijbeluitleggers in heden en verleden over deze tekst hebben gezegd.

Onmisbaar en waardevol. Om te groeien in kennis en begrip van de Bijbel, van God zelf. Om samen met anderen verder te komen. Door gesprek, discussie, Maar ook zwakke kanten. Dat de Bijbel vooral in je verstand blijft zitten. Dat je details gaat uitpluizen, maar de grote lijn kwijtraakt. Dat je technisch en analytisch omgaat met teksten en met een boek. Deze zwakke kanten nemen de enorme waarde niet weg van bijbelstudie. Maar er moet wel iets bij.

Maar er is nog een derde manier van omgaan met de Bijbel. ik noem dat bijbelluisteren. Maar het heet ook wel mediteren. Je laten raken door wat God je in deze tekst te zeggen heeft. Want dat is de bijzondere eigenschap van de Bijbel. We geloven dat door de Heilige Geest de Bijbel ook Gods Woord voor ons is. Gods Woord voor jou. Daarom is het be-

langrijk om tijdens het lezen ook te luisteren. Heer, wat wilt u zeggen? Je laat je aanspreken. Het gaat niet zozeer om het begrijpen van de Bijbel, maar om zoeken van de aanwezigheid van de Heer. Om het ervaren van je verbondenheid met Jezus Christus en het laten vullen door de Heilige Geest. Daar zitten we in het niveau van bijvoorbeeld Psalm 119. Bijbellezen als manier van omgaan met de Heer. Bijbellezen als een oefening in luisteren naar God zelf.

Onmisbaar en waardevol. Als deel van je omgang met God. Waarin jij persoonlijk luistert naar de Heer. En je niet alleen op je denken of je doen wordt aangesproken, maar ook op je gevoel, je ervaring, je ziel. Om te groeien in geloof en wijsheid, in eerbied en overgave. Maar ook zwakke kanten. Bezig met je eigen gedachten. Teveel met losse woorden, zonder de context van bijbelteksten in rekening te brengen. Deze zwakke kanten nemen de enorme waarde niet weg van luisterend en biddend bijbellezen. Maar er moet wel iets bij.

Alle drie noodzakelijk. Niet bedoeld om ze tegen elkaar uit te spelen. Geeft drie verschillende manieren aan, die elkaar nodig hebben. In een gezonde omgang met de Bijbel hebben ze alle drie een plaats. En daarvoor is het soms nodig om ze te onderscheiden.

#6

Ik geef nog wat meer aandacht aan aan die middelste manier van omgaan met de Bijbel, het 'bijbelluisteren'. Daarvoor laat ik u kennismaken met een eeuwenoude manier van omgaan met de Bijbel, die 'lectio divina' wordt genoemd: goddelijke lezing, oftewel Bijbellezen met je hart. Collega Jos Douma heeft hier in de afgelopen jaren veel aandacht voor gevraagd. Maar zoals gezegd, is deze methode al meer dan duizend jaar oud. En het gaat terug op die persoonlijke manier van omgaan met de Bijbel, die we in de Bijbel zelf al tegenkomen. Het overpeinzen van Gods woorden, zoals in Psalm 1 staat.

Deze manier van Bijbellezen concentreert zich op een klein bijbelgedeelte: een paar verzen, een enkele tekst. Het kent vier stappen.

De lectio, het lezen. Het langzaam en liefdevol lezen van de tekst. Liefst hardop om de concentratie te bevorderen en andere stemmen te laten vervagen. Want dat is vaak de grootste worsteling. Om rust en ruimte te vinden. Je laat de woorden binnenkomen door ze zorgvuldig en nauwkeurig te lezen. Niet eenmaal, maar net zo vaak tot er wat boven komt drijven.

Dan volgt de meditatio, het mediteren. Niet in vage betekenis van yoga-achtige praktijken. maar in de christelijke betekenis van het overdenken van Gods Woord. Het tot je laten doordringen van wat er staat. Op welke werkelijkheid hebben de woorden betrekking? Welke woorden komen boven bij het lezen? Waar raakt dit mij? Waar raakt dit het leven van een ander? Dat kan confronterend zijn, maar ook bemoedigend. Het is een stap, waarin je je gedachten en gevoelens ook kunt opschrijven, of kunt delen met een ander. Verrijkend om van een ander te horen wat een tekst bij hem of haar oproept. Hoe de Heer een mens aanspreekt.

Dan gaat het verder met de oratio, het bidden. Geef je over aan de aanspraak van de Heer, ontvang wat Hij je geeft, en zoek daarover het contact met hem. Geef antwoord op

zijn Woord, stel je vragen bij zijn beloften, belijd je zonden en je weerstanden, vertel van je verlangen en geef woorden aan je respect en bewondering voor Hem.

Tenslotte eindigt dit 'bijbellezen met je hart' met de *comtemplatio*, het aanschouwen van van het heilige en liefdevolle gelaat van de Heer. Het rust vinden in de aanwezigheid van God. Het genieten van iets van de vrede van Christus. En het je laten vullen met nieuwe moed en liefde om onder zijn zegen je leven weer in te gaan.

Een eeuwenoude methode van bijbellezen. Aan het begin van de preek heb ik daarvan een voorbeeld gegeven rond mijn meditatie bij Psalm 119:130. In het nagesprek straks na de dienst, zou ik deze stappen graag samen met u willen doorlopen. Als een gezamenlijke oefening in bijbellezen met je hart. U krijgt dit schema dan ook op papier.

#7

Tja en nu de praktijk. Even een paar opmerkingen om deze manier van omgang met de Bijbel in te kaderen.

Geen succesverhaal. Soms lukt het niet. Kom je niet tot rust. Lukt het niet om tijd te maken. Of doet het niets met je. Of je kunt het niet verbinden aan je leven.

Geen automatisme. Het nadeel van een 'stappenplan': volg de methode en er komt iets uit. Nee dus. Bij de Heer gaat het nooit om automatismen. Maar om zijn beloften, zijn roeping en het geschenk van zijn zegen.

Geen wet of must. Het risico dat je jezelf of wij elkaar iets opleggen. Laat verlangen je aansturen. Het verlangen om bij de Heer te zijn.

Geen hype: dat dit het een en al is. Bijbellezing en bijbelstudie blijven evenzeer onmisbaar.

Maar wel: bijbellezen met je hart!

#8

Ook hiervan geldt: hoe werkt dat in de praktijk?

Laat het in je persoonlijke omgang met God een plaats hebben. De biddende houding, de ontvankelijkheid, het zoeken naar: Heer, wat wilt u mij zeggen? Daarvoor hoef je de methode van de *lectio divina* niet te gebruiken. Maar het kan natuurlijk wel.

Bijeenkomst, vergadering. Steeds als christenen bij elkaar komen, openen we een vergadering met bijbellezen en gebed. Het zou mooi zijn, als we het moment van bijbellezen ook zouden kunnen gebruiken voor een ontmoeting met elkaar bij het open woord van God. Al zou je maar aan elkaar vragen: wat raakt je in dit Bijbelgedeelte? Wat wil God zeggen?

Samen afspreken. We kunnen van alles organiseren. En dat doen we ook. En we kunnen ook best een cursus regelen, of een toerustingsavond. Maar niets staat je in de weg,

wanneer je wilt groeien in de persoonlijke omgang met God, om met elkaar af te spreken. Om samen de Bijbel te openen, te luisteren met je hart, dat te delen en samen te bidden.

Dagboekje / website / Facebook / app. Er zijn nogal wat hulpmiddelen. Mensen die de meditatie als het ware al voor je gedaan hebben. Die proberen om een bijbeltekst door te vertalen naar het leven vandaag. Een dagtekst in je mailbox, elke dag een kort woord op je telefoon: je hebt niet veel klikken nodig om het te regelen. En het bepaalt je bij Gods Woord en aanwezigheid.

#9

Het nadeel van zulke praktische suggesties en opmerkingen in een preek is, dat we de intimiteit van Gods aanwezigheid kwijtraken.

Daarom aan het slot van de preek nog weer even terug naar die bijzondere tekst uit Psalm 119:130. Een gouden belofte van God. Een uitnodiging om te luisteren naar zijn Woord. En te zoeken naar zijn wijsheid. Onder de toezegging van zijn zegen.

‘Wanneer uw woorden opengaan, is er licht en inzicht voor de eenvoudigen.’

Amen